

Lilla Tellus kommer att bli ett resmål för internationella airbnb-turister...

Journalisten Jan Gradvall skriver på en sajt som saluför det omfattande stadsomvandlingsprojektet Lilla Tellus i en av Stockholms närförorter. Ambitionen verkar vara att presentera bostadsområdet som ett showroom för svensk hipsterism.

Foto: Jonas Ekström/TT

Madeleine på slapphetsgränsen

● Prinsessan Madeleine, hertiginna av bland annat Gästrikland, besökte ju "sitt" landskap i veckan, utan att säga flaskhals offentligt. P4 Gävleborgs chef röt till mot den medievägrande Madeleine och i går skrev Aftonbladets Lena Mellin att prinsessan faktiskt inte måste vara prinsessa. Jag tycker att det är dags för riksdagen att lyfta frågan - var går slapphetsgränsen för någon som är en del av det svenska statskicket? Malin Ullgren

Tecknare för Dawit

Stöd kampanjen för Dawit Isak på bankgiro 5045-0295

Självbiografi. Rumänsk-amerikanska Carmen Bugans debut

Carmen Bugan, född 1970 i Rumänien, flyttade med sin familj till USA 1989.

Foto: Alessandro Tricoli

Avlyssnad barndom. Gripande uppväxtskildring från Rumänien

Carmen Bugan

"Den begravda skrivmaskinen. En uppväxt i skuggan av Securitate"

Övers. Ylva Mörk
2244

"Jag kan till och med höra pojken snyfta", skryter den hemliga polisen för tolvåriga Carmen Bugan när hennes lillebror ligger sjuk

hemma och gråter om kvällarna.

Carmens familj är under ständig avlyssning efter att hennes pappa Ion kört till det största torget i Bukarest och kastat ut regimkritiska flygblad genom bilfönstret.

"Jag har aldrig någonsin varit lyckligare än i den stunden", berättar hennes pappa senare, efter att han släppts ur fängelset.

"Inte ens när jag föddes?", frågar hans skeptiska tonårsdotter.

"Carmen, det finns saker som inte går att jämföra med något annat", svarar hennes pappa, som tycks mena att den politiska kampen är viktigast av allt.

Men frågan ligger kvar som ett öppet sår genom hela Carmen Bugans bok, som handlar om uppväxten i Ceausescus Rumänien och de ständiga trakasserier och förhören som familjen utsätts för. Varför offrade hennes pappa familjen för att göra sin enmansrevolution?

Innan Carmen får något tillfredsställande svar störstas diktaturen. På juldagen 1989 sitter familjen Bugan i Michigan i USA, tack vare politisk asyl, och kan följa presidentparets avrättning i tv. Först många år senare återvänder Carmen Bugan till Rumänien för att gräva i Securitates handlingar och hennes bok följer familjens liv fram till USA-emigrationen.

Rumänien var temaland på bok-

mässan i Göteborg för två år sedan och i dag är den rumänska litteraturen ganska väletablerad i Sverige. Herta Müller har fått Nobelpriset och Mircea Cartarescu skriver debattartiklar i DN med jämna mellanrum. Rumänska kulturinstitutet har haft en avgörande roll för den här spridningen, och jag kan bara jämföra med situationen i Finland där tillgången till moderna rumänska författare fortfarande är näst intill obefintlig (med undantag av till exempel tyskspråkiga Müller).

Debutanten Carmen Bugan hör till den nya generationen rumänska berättare, de som debuterar efter 1989 och som kunnat skriva utan rädsla för att censureras (Bugan är dessutom bosatt i USA och skriver på engelska). Det minnesarbete som pågår just nu - också inom den rumänska filmen - tycks handla mycket om att ta tillbaka de år som diktaturen helt och hållet mörklade genom att man aldrig talade om vissa saker.

"Den begravda skrivmaskinen" är inget språkvirtuost konststycke i stil med Cartarescus vindlande romaner, snarare en ganska traditionellt berättad uppväxtskildring där man kan bocka av klassiska tropes som mysiga morföräldrar och ett tidigt uppvaknande till litteraturen och fantasins möjligheter.

Men när de första Securitate-männen knackar på dörren hos familjen Bugan är jag ändå fast. Beskrivningen av kontrollsamhället på

Efter pappa Ions kupp klassas hela familjen som "odugliga medborgare" och familjen isoleras allt mer i sitt hus.

mikronivå (mikrofonerna är bokstavligen installerade i vardagsrummet) är lika osentimentalt återgivet som det är gripande. Efter pappa Ions kupp klassas hela familjen som "odugliga medborgare" och familjen isoleras allt mer i sitt hus.

Carmen besöker sin pappa i fängelset och beskriver hur märkligt trygg hon känner sig mitt i den stora kontrollapparaten: "Nu när jag befinner mig inne i Securitates högvakter finns det inget mer att vara rädd för. Det känns exakt likadant som de gånger då jag har varit så sjuk att det inte har varit någon mening med att vara rädd för doktorernas nålar och sprutor."

Jag har en gång hört Mircea Cartarescu kalla Securitates vakter för "färskallar", och även Bugan beskriver en myndighet som är ineffektivt och kafkaaktigt paranoid: Securitate-männen sitter gömda uppe i ett utkikstorn, stjäla vanligt folks mat och konfiskerar flickors poesi-häften. Som om inte puberteten var plågsam nog måste Carmen Bugan genomleva den med vetskapen att män kikä in genom familjens fönster dygnet runt.

Hennes ursprungliga fråga dröjer kvar i boken: Var hennes pappas kupp värd alla uppoffringar? Självklart hade familjens liv varit enklare om han inte skaffat två skrivmaskiner och ständigt lyssnat på Voice of America och Radio Free Europe.

Men det var också tack vare personer som Ion Bugan som internationella samfund fick upp ögonen för det politiska förtrycket i Rumänien. Inte en sekund tvivlar man på att den här starka far- och dotterskildringen i själva verket är ett stort idolporträtt.

Philip Teir
litteratur@dn.se

Kommentar. Jonas Thente om semikolonet

DN grattar. Ett 500 år gammalt tecken provocerar med sitt queera väsen

xakt hur man bör bära sig åt för att fira semikolonets dag vet jag inte; kanske är det möjligt att göra på detta sätt. Den 6 februari infaller hursomhelst åminnelse dagen av detta det föraktade och älskade skiljetecken som användes redan av de gamla grekerna men då som frågetecken. Den moderna användningen etablerades av tryckaren Aldus Manutius, som dog just denna dag år 1515, alltså för jämt 500 år sedan. 500 år av kontroversialitet; semikolonet har häcklats och skällts ut av några av de största författarna. Oftast citerad brukar Kurt Vonnegut vara, då han kallar tecknen för "transvestitiska hermafroditerna som står för absolut ingenting".

Semikolonet är i våra dagar hotat. Man brukar skylta på engelskans utbredning, underhållningslitteraturen och de snabbare temporen som skyr långa och vindlande meningar.

Men förfallet började tidigare. En brittisk studie från 1995 om skiljetecknets frekvens över tid slog fast att användningen av semikolon per tusen ord föll från 68,1 procent till 17,7 mellan 1700- och 1800-talet.

Ett särskilt slag mot tecknet kom i mitten av 1800-talet. Det var alltså samtidigt med telegrafens etablering. Telegrafen, som har kallats "det viktoriaiska internet" var dyr att använda och kallade på korta meningar.

Den svenska språkexperten Gösta Åberg konstaterar tidstypiskt i sin bok "Första hjälpen i svenska" (2004) att "i en mera vardaglig stil hör semikolonet inte hemma". En genomgång av nyss utkomna svensk skönlitteratur ger vid handen att semikolonet knappast hör hemma där heller. I Peter Englund's nya "1915" däremot, vimlar det av semikolon.

Semikolonets räddning ligger kanske mellan raderna i det där som Kurt Vonnegut sa. Han tar till ord som hermafrodit och transvestit. Då är vi inne på konstpolitikens populära domäner. Andra har kallat semikolonet för ett "tjejigt" och fjolligt tecken. New Yorks borgmästare Fiorello LaGuardia kallade sina mer akademiskt utbildade medhjäl-

Överhuvudtaget tycks avskyn mot semikolonet bubbla högst hos typiskt angloamerikanska machoförfattare.

påre för "semikolonpojkar" och Vonnegut - igen - preciserade att "det enda semikolon gör är att visa att du har gått på college". Det sägs att polisen under jakten på massmördaren Son of Sam profilerade frilansjournalister, eftersom mördaren i sina brev gärna använde semikolon.

Överhuvudtaget tycks avskyn mot semikolonet bubbla högst hos typiskt angloamerikanska machoförfattare, som Edgar Allan Poe, Ernest Hemingway, Raymond Chandler och George Orwell. Ett flertal kommentatorer har uttryckt sin avsky för tecknets obestämda, luddiga och godtyckliga användning; andra har pekat på att bakgrunden står att finna i en specifik amerikansk ovilja gentemot

onödigt sammansatt och svåra resonemang enligt devisen att det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta och, får man förmoda, därtill europeiskt tänkta. Men frenesin mot semikolonet, och ordvalen, skvallrar om något annat.

Påminner inte allt detta om den pågående diskussionen om genus, manligt strukturförtryck och transpersoners rätt att få vara vad de är?

Semikolonet är ett queertecken helt enkelt; som gjort för att stå som symbol för mer komplicerade och intressanta möjligheter.

jonas.thente@dn.se